

de ovend

22e jaorgaank no. 5
oktober 1994

Kolofon

De Ovend wodt uitgeven deur de Stichting Stellingwarver Schrieversronte, en komt zes keer in et jaor over de heerd bi'j de leden/ab. In dit blad verschienen bi'jdregen op et terrein van de Stellingwarver schrieveri'je, taelkunde, volkskunde, geschiedenis en taelbeweginge.

Redakteur: Johan Veenstra.

Buro-redakteur: Pieter Jonker.

Zetwerk: Trijnie Gibcus-Telkamp.

Omslag: Sietske A. Bloemhoff.

Drok: Van der Meer, Oosterwoolde.

Administraosie: Stichting Stellingwarver Schrieversronte,
Bongheer 1, 8431 GT Oosterwoolde,
Postbusse 138, 8430 AC Oosterwoolde.
Tillefoon: 05160-14533.

Lidm./Ab.: f 17,50 in et jaor.

Losse nommers: f 4,00.

ISSN 0166-7351.

D'r mag gien wark uut dit blad overneumen wodden zonder schriftelik goedvienen van de maeker(s).

In dit nommer:

Foto's: blz. 1, 14, 15, 19, 24, 25, 28 Sietske Bloemhoff.

blz. 12, 13 Jantina Vledder-Nijboer privee.

Tekenings: blz. 4, 5, 6, 7, 8, 9 Dirk Kerst Koopmans.

Foto omslag: Hoe kreeg Fettje Koopman-Alten Johan Veenstra zo veer?

Inhoud

<i>Een verhael van een veenarbeider: Sent Oosterhof van Ni'jhooltpae (geb. in 1897, overl. in 1987)</i>	3
Harmen Houtman	
<i>Zapper uut Et Vene</i>	10
Jantina Vledder-Nijboer	
<i>Post uut Kolomna</i>	11
Karst Berkenbosch	
<i>Ybe Duursma van Der Izzerd</i>	14
Marjo	
<i>Oktober</i>	16
Jan H. Lantinga	
<i>De karke van Blesdieke</i>	17
Klaas Knillis Hofstra	
<i>dichterlike vri'jhied</i>	21
<i>Krummelties</i>	22
Wooldboer	
<i>Lomme zien verkeerde kaante</i>	26
Benny Holtrop	
<i>Gruun is et grös</i>	30
Sietske Bloemhoff	
<i>Et kroontien</i>	31

Een verhael van een veenarbeider: Sent Oosterhof van Ni'jhooltpae (geb. in 1897, overl. in 1987)

Wat hier volgt is een deur Oosterhof zels in 1985 schreven verhael over zien wark as veenarbeider. Sent Oosterhof wodde as ooldste zeune geboren in een veenarbeidersgezin. Laeter zollen d'r nog vuuf bruurs en twie zusters op 'e wereld kommen. Zoe'n groot gezin was begin 1900 gien uutzundering en de aarmoede die ze hadden al liekemin.

In et verhael van Oosterhof bin de woorden uut de vaktael van de veenarbeider in kursief angeven. Die woorden bin vanzels van groot belang veur oons woordeboek en ze bin ok al veur een groot pat daor in verwarkt.

Toch kan et wezen dat lezers die mit de veenderi'je in Stellingwarf bekend binnen, nog aanvullings of verdudelikingen hebben bi'j dit stok. Die zollen we dan graeg kriegen, mit daank in et veuren! De tekerings bi'j et verhael bin van Dirk Kerst Koopmans. Daor waor Koopmans een ere benaeming gef, is ok die benaeming in et onderschrift opneumen. (SBl)

"Mien vader was as *veenarbeider* turfmaeker. D'r weren twie soorten veenarbeiders: de *turfmaekers* en de *baggelmannen*. Doe ik een jaor of tiene, elven was mos ik zoemeraovens nao schoeletied al naor de *veenderi'je* toe om mit et lichtste wark te helpen.

Et wark in de *veenderi'je* begon in meert. De turfmaekers begonnen dan mit *ofbonken*. Dat ofbonken hul in dat de zwatte grond, die boven op et vene zat, *ofgreven* wodden mos. Et stok veengrond dat zo klaormaekt wodde veur et eigenlike *turfstikken* beginnen kon, was zoe'n anderhalve meter bried en dat nuumden ze een *trek*. De laoge zwatte grond die ofbonkt wodden mos, was hier bi'j oons meerstal zoe'n dattig tot vuvendattig cm diepe. Dat is dus ongeveer de lengte van iene lange *stik* mit de schoppe. De ofgreven grond wodde in een kroje schept en vervolgens achter een *wal* leegd.

Zoe'n wal was neudig omreden daor et *zetwark*, dat is et of te greven vene, op *bouwd* wodde. Deur et greven van de wal ontston d'r een sloot of *petgat* en daor kwam dan die zwatte grond in. As d'r op die maniere een lange trek ofbonkt of ofgreven was mos ie *biggejaegen*. Dat betekende, dat de resterende krummels grond mit een schoffel et *petgat* of de sloot in warkt wodden. Et trek was now mooi slicht, zodat de *baggelmannen* an et

wark konnen.

In april kwammen die *baggelmannen*. Iedere turfmaeker hadde twie tot drie *span* *baggelmannen*. Zoe'n span beston uut een *spitter* en een *minger*. Bi'j iedere *baggelbak* haj' zoe'n span neudig. As d'r een *dagwark* (dit is et vene dat een span op iene dag verwarkte) op de wal lag, kon de turfmaeker mit zien eerste wark beginnen. Hi'j begon mit et *anbreken*. Om dat doen te kunnen, bun hi'j eerst de *bodden* onder. Die *bodden* bin plat en van hooft. An de *bodden* bin *krammen* slegen, waor aj' riemen of sterke touwen deur trekken kunnen. Mit die riemen of touwen kon de turfmaeker de *bodden*, die onder een peer oolde schoenen kwammen, vaastekneupen, aenlik op dezelve maniere as dat vroeger de redens onderbunnen wodden (zie ofb. 1).

Et *anbreken* beston d'r uut dat de turfmaeker eerst de laoge veen *peilde* die de *baggelmannen* op de wal warkt hadden. Hi'j dee dat mit een *peilstok*. Op de hoogte die neudig was, zat een spieker in de *peilstok*. Deur de stok in et vene te stikken, kon de turfmaeker zien as dat vene dikke genoeg was om bewarkt te wodden. Kwam et vene niet an de spieker toe, dan lag d'r te min. De *baggelmannen* mossen d'r dan meer vene op scheppen. Now gebeurde dat niet vaeke, want de *baggelman* hadde ok een *peil*. Mar bi'j die *peil*

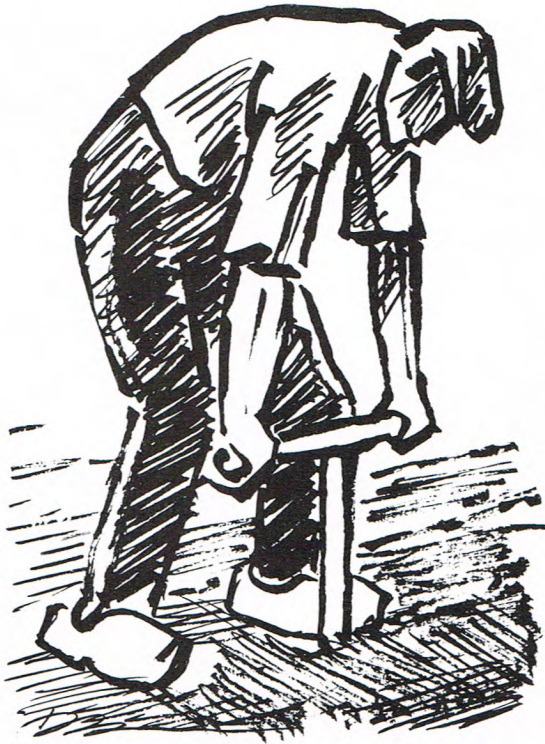
zat de spieker wat hoger, omreden et vene veurdat de turfmaeker kwam al wat inzakte, deurdat et uudreugde. Et anbreken op himzels was slim zwaor wark, trouwens liek as alle ere veenarbeid. De turfmaeker mos mit de bodden onderbunnen et vene in mekere trappen, mit de veuraenden van die bodden goed naor beneden. As hi'j ien keer over et vene henne west was, gong hi'j d'r nog een keer overhenne trappen. Die haandeling wodde *spoortrappen* nuumd. Nao een dag of wat gebeurde dat nog es weer, mar dan hiette et *oftrappen*. An ark hadde de turfmaeker veerder twie *polsstokkies*. Bi'j et *trappen* kon hi'j daor mit de hanen op steunen. An de onderkaante van zoe'n polsstok zat een rond *bottien*, dan kon de stok niet in et vene wegzakken. An de boverkaante zat een *krukke*, daor de turfmaeker de polsstok mit vaastehul (zie ok hierveur ofb. 1).

Ofb. 1
De turfmaeker (of trapper, DKK) mit de bodden onder en de polsstokken (of polsies, DKK).

As et trappen daon was, begon et turfstikken. De turfmaeker spande eerst hiel sekuur een *liende* recht over et vene. As hi'j dat daon hadde leup hi'j, mit de bodden onder, over die liende henne. Bi'j et weghaelen van de liende bleef een dudelijke *groeve* van de liende in et vene achter. Vervolgens nam hi'j de *krabber*. An de krabber zatten an de iene kaante spiekers, mit de hieltied een turf lengte d'r tussen. An de ere kaante zatten ok spiekers, mar dan mit de hieltied een turfbrette verschil d'r tussen. Mit de krabber trok de turfmaeker deur et vene. Percies de groeve bi'j langes, eerst in de lengte van de wal en dan mit de ere kaante van de krabber dwasover. Op die maniere hadde hi'j de maoten van de turf in et vene staon en kon et eigenlike *turfstikken* beginnen. Om te *turfstikken* hadde de turfmaeker een *stikiezer* neudig. Dat stikiezer leup op een punte toe mit bovenop een *dwashooltien*, daor de turfmaeker et stikiezer mit vaastehul (zie ofb. 2). Mit et stikiezer begon hi'j et vene eerst in *blokken* te *snieden*. Die blokken weren drie tot vier turven dikke. As de blokken wat indreugd weren, wodden ze tot turven *steuken*. As de zo ontstaone turven nog wat veerder dreugd weren, kwammen ze daor wat los deur te staon. Et *opbreken* of, zoas ok wel zegd wodde, et *op 'e diek zetten* van de turf kon beginnen. De turfmaeker zette daorveur op de achterkaante van de wal drie turven uut een riegel op een ere riegel. Ien van de turven kwam op de twee eren. Dat wodde de hieltied opni'j daon en zo ontston een diek. Hi'j ston daor mit de bienen wied overhenne en warkte zo veerder tot an de veurkaante bi'j et petgat toe. Dan leup hi'j weeromme naor de achterkaante om opni'j te beginnen. De rogge was intied even recht west en dat was wel neudig ok, want dat opbreken was echt roggewark! (zie ofb. 3).

As de turven een posien staon hadden te dreugen, mossen de boverste van de drie ommekeerd wodden. Dat nuumden ze *flappen*, en daor kon ik as jonge al mit helpen. Deurdaj' tussen de dieken deurleupen koj' in ien keer twie dieken doen.

Ofb. 2
De turfmaaker an et turfstukken mit et stikiezer.

An weerskaanten koj' ommes een turf *ommeflappen*.

As die turf an de boverkaante ok dreuge was, kon de eerste turf *an de hoop brocht wodden*. Daar weren speciaole *turfkôrven* in verschillende maoten veur. Mit een kleindere kôrf kon ik doe ok al wat an de hoop brengen. D'r wodde om de veertig tot vuuftig meter een *hoopstee* maekt. De dreuge *flapturf* wodde eerst in de kôrven ophaeld. De nog natte turven wodden vervolgens in twee riegels op mekeer zet en vormden zo twee dieken, waor as de eerste flapturf tussen stot wodde. Nao veertig tot vuuftig meter mos de hoop *dichtevli'jd* wodden. Om de hoop henne kwammen natte turven dichte tegen mekeer om de dreuge turf tegen al te felle dreugte te bescharmen. De buterste natte turf dreugde zo intieds ok.

Nao een schoffien weren de beide ere boverste turven ok aorig *andreugd* en mossen we die *wenden*. Dat wenden hul in dat de beide turven over de kop wipt wodden, zó, dat de boverste op de helte van de veurige kwam. De turven laggen now mooi hol, zodat de wiend en de zonne d'r van alle kaanten deur konnen. As ze zo een posien dreugd hadden, konnen die turven toegelieke an de hoop brocht woden. Intied weren de natte turven die an de hoop legd weren, ok een keer *ommeflapt* en dreuge wodden. Om die hoop konnen dus weer ni'je natte turven legd wodden. Goed de helte van de turf was now dreuge.

Nao een bepaolde tied mossen de dieken die d'r nog stonnen en die ok al beheurlik *andreugd* weren *ommetrokken* wodden. Aj' allind weren koj' zoe'n stok of viere, vufe *ommetrekken*, mar aj' mit 'n twienen weren meer. Dan nam ie een latte van zoe'n drie meter tussen je in en dan koj' veul vlogger vanzels. As die turven dan ok een schoffien dreugd hadden, mossen ze ok op de hoop zet wodden. Dat mos weer mit de haand gebeuren, want deur et *indreugen* vullen ze uutmekeer. Nao nog een periode van dreugen wodden de turven *uut mekeer schopt*, zodat ze over et veld kwammen te liggen en zo vlogge dreugen konnen.

De ziedkaante van de hoop, die uut op mekeer zette natte turven beston, is in de tussentied weghaeld. Die turven bin now *op rimmen zet*. Dat hooft in dat de onderste turven van et te maeken rim op de ziedkaante zet wodden. De ere turven kwammen daor plat boven op. De iene helte van een turf kwam half op de iene kaante van de op de zied liggende turf en de ere helte half op een ere op de zied liggende turf. De wiend en de zonne kun d'r zo mooi deur henne. As de turf die nog op et veld lag ok zoe'n betien dreuge was, wodde die ok an de hoop brocht. De turven die nog niet zo goed dreuge weren, kwammen nog weer op rimmen, totdat ze ok an de hoop brocht wodden konnen. Uteindelijk was alle turf dreuge en hadde de turfmaaker zien loon verdiend.

Ofb. 3

*Et opbreken (of omzetten, DKK) van de turf
as die nog niet dreuge is.*

De turfmaeker had anneumen wark per *roede* (zestien vierkaante meter). Hi'j kon in een zoemer zoe'n 300 roede turf dreugmaeken. As de zoemer nat was, dee hi'j d'r trouwens wel vier weken langer over as in een dreuge zoemer. As de *turfhopen* nog een hiele tied *zitten mossen*, dus niet votbrocht of vervoerd wodden, wodden ze *ofdicht* mit een laoge *roegte*. Daor overhenne kwam nog een laagien grond, zodat

de turf tegen dreugte en inregen en bescharmde was.

Et baggelwark

Doe ik zestien jaor was bin 'k de baggelbak in stapt. Dat gebeurde bi'j oonze *veenbaos* Jehannes Jellema, bi'j wie ik, doe ik twaelf jaor was en nog op schoele gong, de zoemers ok al veul in loondienst was.

Behalven dat Jellema in de veenderi'je zat, hadde hi'j ok nogal een flinke boerkeri'je. Dat d'r was daor veur zoe'n jonge van twaelf jaor altied wel wark. Ik hulp mit et hujjen en as d'r dreuge turf was brocht ik die mit peerd en waegen naor de meensken thuus. Mar doe 'k dan zestien jaor was en Jellema een span baggelmannen te min had, docht hi'j an mi'j. D'r was ok nog een ooldere man veur dat wark en tegere zollen we et wel rooien. Veur iene van zestien was et wark as volle kracht in de baggelbak vanzels wel hiel zwaor. Mar ik was goed stark en et is altied goed gaon. Veur et *baggelen* haj' een vierkaante bak neudig; de ziedkaanten d'r van leupen schuin of (zie ofb. 4). De veurkaante was van wat dikker hoolt, omreden de spitter daor de schoppe op valen leut om et stok vene dat hi'j spit had in de bak te kriegien.

An de bak zat op iedere hoeke een zwaore *kramme*, die naor binnen toe in de *hoekklaampe* slegen was. An elke kramme zat een *trekhaoke*, daor de baggelmannen de bak an veerder trekken konnen as dat neudig was.

Een span baggelmannen beston uut een spitter en een minger. De spitter mos een scheppe mit een lange staele hebben, omreden hi'j de *spitten* vene van onder waeter *ophaelen* mos. Zoks mos ie wel kunnen, et was echt vakwark. Veerder mos hi'j een *schepemmer* hebben, waor hi'j waeter mit in de bak scheppen kon. Buten dat mos hi'j over een *jutte* (zie ofb. 5), een *klauwe* (zie ofb. 6) en een *oold peerd* beschikken. Et *oold peerd* beston uut een hoolten bod van zoe'n zestig tot zeuventig cm in et vierkaant. Bovenin zat een rond gat, daor een lange stok deurhenne kon.

Ofb. 4
Uut de baggelbak (of mengbak, DKK) wodt
et over de wal put.

Die stok wodde an de achterkaante vaastemaekt deur d'r een spieker deur te slaon. An de onderkaante van et bod wodde an weerszieden een kleinder gat maekt, daor een taoie ieken stok in kwam, die een *beugel* vormde en die weer an de lange stok vaastemaekt wodde, zodat et bod deur et trekken van de *veenspecie* niet achteruut kon.

De minger hadde een klauwe, een jutte en een *opstikker* neudig. De *opstikker* was een jutte daor de *kappe* of was, zodat allierend de *rogge* nog over was. As ieder zien ark had, kon et baggelen beginnen. De spitter begon an de buterkaante van et trek te *spitten*. De boverste *spitte* kon hi'j zien, mar de onderste twee of drie spitten mos hi'j op gevulde of onder waeter uutspitten. Zo warkte hi'j de hieltied een *spit dikke* op de bak toe om dan weer op de buterkaante opni'j te beginnen. In dezelve tied mos de minger de spitten stokkend trappen in de bak. Hi'j dee dat mit de hakke van de leerze en dat was aorig zwaor wark. Onder et stokkend trappen hadde de minger in de iene haand de klauwe en in de ere de opstikker. Daor steunde hi'j op as hi'j et vene stokkend trapte. Zonder die steun zol hi'j dat wark vanzels nooit een hiele dag volholen kunnen. As de bak goed halfvol vene was zee de minger: "Geef mar waeter". De spitter zette dan zien scheppe daele en begon waeter in de bak te scheppen mit de

schepemmer. De minger begon mit de opstikker et vene op de bojem van de bak omhogens te warken, dat et waeter d'r onderdeur lopen kon.

As de minger zag dat d'r genoeg waeter in de bak was, zee hi'j van: "Stop". De spitter kwam dan bi'j him in de bak en dan gongen ze, elk mit een klauwe, et vene zó deur et waeter haelen dat et iene dunne bri'j wodde. Dan gongen ze d'r nog even mit de leerzen goed deurhenne en *jutten* mit de jutte et teveul an waeter uut de bak. As et meerste waeter d'r op die meniere uut was, gongen de minger en de spitter naor veuren in de bak. Et vene wodde dan naor achteren toe uut de bak warkt en ok wodde et laeste waeter uut de bak jut. As dat klaor was gong de spitter weer naor et trek om opni'j vene in de bak te spitten. Iederkeer, as de spitter nao et spitten genoeg waeter in de bak schept had, zette hi'j de schepemmer vol waeter op de bak. Zoe'n meter van de bak of wodde een stok mit een ziedtakke in de grond zet, waor de stok van de schepemmer in liggen kon. Die stok nuumden ze een *mikstok*. Aj' klaor weren, koj' de hanen en et ark in de schepemmer ofspoelen.

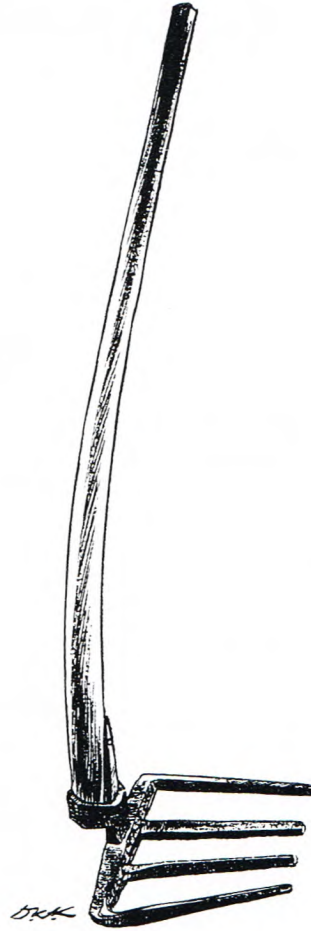
As d'r zoe'n bak of drie, vier baggeld weren mos de minger allierend *uutjutten*. De spitter mos de veenspecie die achter de bak warkt was mit et oolde peerd achteruuttrekken, zoveer as et *paand* laank was. Et paand was zo groot as de lengte en

Ofb. 5
De jutte.

de brette van de bak. As d'r dan, zo op et oge, genoeg vene op lag, en dat koj' wel an et veurige paand zien, gongen we de bak zoveer *vertrekken* dat hi'j weer vri'j veur een ni'j paand ston. Was d'r weer een bak vol veen klaor, dan gong de minger die alliend *leegjuten* in et gat daor de bak uttrokken was, en gong de spitter et paand in om dat *of* te *warken*. Hi'j nam daor de peil veur mit en begon van achteren of et paand of te warken. Lag d'r niet hielendal genoeg vene op, dan kon hi'j van achter him d'r wat mit de jutte over doen. Was d'r juist wat tevule, dan kon hi'j dat weerommeschoeven in et *baksgat*. Hi'j mos dus de hieltied achteruutwarken. As hi'j dan zoe'n trek veur him *op peil* had, dan streek hi'j daor mit de rogge van de jutte overhenne, zodat et trek mooi slicht lag veur de turfmaeker.

Twiedadde van de warkdag wodde veur twaelf ure daon, want ieder wol aovens om vuuf ure wel naor huus toe. Ok al was et anneumen wark, de meersten weren morgens om vuuf ure toch al bi'j de bak. De veenbaos kwam ien keer in de weke mit geld. Dat was een veurschot, want as et baggelen oflopen was, gongen de veenbaos en de turfmaeker de wallen vene opmeten. Daor hadden ze een bos stevige rieties veur bi'j heur en een roede van vier meter. Die roede wodde op et vene legd. Ien keer in de lengte en ien keer in de brette was percies een roe (zestien vierkaante meter). Op zoe'n plak wodde een rietien in et vene steuken. As de wal op die meniere an et aende toe opmeten was, gongen ze weeromme. Was de wal twie keer vier meter bried, dan wodde d'r weer een rietien bi'jsteuken, mar was de wal mar twie of drie meter bried, dan wodde et zo berekend dat d'r weer zestien vierkaante meter kompleet was. Op dat plak wodde dan ok weer een rietien steuken. As de veenbaos en de turfmaeker weer op et aende weren, wodden de rieties teld en wussen ze allebeide hoevule roeden vene d'r op et laand laggen. Dan wus de turfmaeker krek wat hi'j die zoemer verdien-de. Wi'j, as baggelmannen, gongen mit een week of twie, drie op een aovend of soms

Ofb. 6
De klauwe (of krabber, DKK).

ok wel es op zundagmorgen naor de veenbaos om of te rekenen. Wi'j wussen niet krek hoeveul roede et was, mar we hadden et netuurlik wel een betien veurberekend. Wi'j kregen een bepaold bedrag per roede, en we hadden al veurschot had. Mar we konnen in de regel nogal een mooi restaant beuren. We kregen bi'j de veenbaos koffie en koeke en een segare en dan was et: "Tot volgend jaor!"

Harmen Houtman

Zapper uut Et Vene

RTL 4
MTV

MTV
Duutslaand 3

Eerpels, gehakballe, witlof

Duutslaand 3
RTL 4

Koemegien yoghurt mit muesli

RTL 4
Nederlaand 2

Nederlaand 2
MTV

MTV
CNN

CNN
Omrop Fryslân

Ofwaswaeter + schotteldoek

Omrop Fryslân
Turkse Omroep

Turkse Omroep
Nederlaand 1

Nederlaand 1
TV 5

Bakkien koffie mit oolde-wievekoeke.

TV 5
Eurosport

Eurosport
Kabeltillevisie

Kabeltillevisie
Teletekst 703, 704, 705.

Teletekst
CMT Europe

Haantien neuties, glassien appelsap

CMT Europe
Nederla... ..Grrrrrrrr...

(uutzapt... batteri'je leeg... bedde vol)

Post uut Kolomna

In Ruslaand hebben de kiender drie maonden zoemervekaansie. De schoele van Albertine gaot gewoon deur, jow moe'n et meer zien as een kienderopvang. Et betekent wel dat et passieniel mekere ofwisselt mit vekaansie nemen. Doe wi'j nao een wekien Nederlaand weeromme kwammen en Albertine op schoele brochten, netties mit een gezondhiedsverklaoring, wodden wi'j toch weer op et mattien reupen. D'r was weer wat. De direktrice was mit vekaansie en heur plakvervangster had de riegelmenten es evenpies goed deurlezen. Wi'j hadden now wel een gezondhiedsverklaoring van Albertine, mar et was toch ok verplicht dat d'r zokke verklaorings kwammen van alle meensken, die wi'j in Nederlaand troffen hadden. Jow kun mar nooit weten wat veur aekelige, besmettelike ziekten d'r in zoe'n vrend laand as Nederlaand heersen! Wi'j weren daor netuurlik weer zonder tolk, dus wi'j begrepen d'r zogenaemd niks van. Weer thuis hebben we d'r even hattelik omme lacht. Moej' je veurstellen, al die bekenden die aj' in 't dörp tegenkommen en waor aj' wel even mit praoten willen. Allemaole een gezondhiedsverklaoring! We meugen wel een dokter inhuren as we weer es in Nederlaand binnen. Mar goed, we hebben et weer netties ofhaandeld. De tolk het mit de direktrice praot en we hebben beloofd dat as d'r iene in oonze naoste omgeving ziek is en d'r is besmettingsgeveer, wi'j dat melden. De bevolking hier het een aandere aord as dat wi'j hebben. Et vaalt oons de hieltied weer op dat de meeste meensken zo gelaoten binnen. Een hiel simpel veurbeeld. We staon op et perron op de trein te waachten. Et perron staot vol meensken. D'r wodt ommereupen dat de trein pas aanderhalf ure laeter gaot. Alle meensken gaon vot, zonder ok mar ienige reaktie. Wi'j staon geliek mit de mond

eupen en willen weten wat d'r an de haand is. De eerste vraoge die wi'j dus luud en dudelik stellen is: "Waoromme disse vertraoging?" Zjane, mien vrundinne, haelt de schoolders op en gefst as antwoord: "Dit is Ruslaand!" Een riegel meensken bi'j een melkwaegen, iederiene staot liedzem te waachten en is de melk krek op aj' an de beurt binnen dan is dat jammer.

Een pelisie-agent langs de weg hoeft mar ien simpele beweging mit zien stokkien te maeken en de anwezen auto stopt braaf. Aj' dan een bekeuring kriegen omdat je nommerbod smerig is, wiels jow dat vuuf minuten leden nog schone maekt hebben, dan betaelen jow gewoon. Kommentaor dat de Russische wegen zo smerig binnen durft een Rus niet zo gauw te geven. Now is et netuurlik nog niet zo lange leden dat meensken die tevule naodochten en luudop dingen zeden drekt straft wodden. Et is niet veur niks dat d'r hier een spreekwoord is dat zegt: Al hoe slecht we et hier ok hebben, et is altied nog beter as in Siberië.

Dan over de manluden hier. Ze bin anders as oonze Nederlaanse mannen. Om eerlik te wezen, negen op 'e tiene bin luilakken en zoeplappen. Jow moe'n niet verbaosd wezen aj' morgens om negen ure al mannen tegenkommen die de straote niet meer recht overstikken kunnen. In wezen is et dan ok zo dat de ekonomie hier op 'e vrouwluden dri'jd. Vrouwluden doen alles. As d'r wat gebeuren moet kuj' beter een vrouw opdracht geven as een man. Van de aandere kaant zit d'r gien vrouw in een hogere funktie. Dat is weer echt een manneklik die mitmekere in de sauna zitten gaon en daor onder et zoepen beslissen wat ze now es mit heur laand doen zullen.

Hiel vule vrouwen hier bin dus mit of een niksnut en/of een zoeplappe trouwd. Et

Olga mit vrundinne Sweta.

echtscheidingspercentaoge ligt hier vreselik hoge. Now het dat ok nog een aandere reden. Et is hier gewoonte daj' as vrouw veur je twintigste trouwd wezen moeten. Aj' nao je twintigste nog niet trouwd binnen, bi'j' niet gewoon en zal d'r wel wat vremds mit je an de haand wezen. In jannewaori bin ik bi'j de trouweri'je van een vrundinne van de dochter van oonze tolk west. Et maegien wol mit disse jonge trouwen. Daorveur ha'k heur al es vraogd waaromme as ze zoneudig trouwen wol. As antwoord gaf ze dat disse jonge heur laeste kaans was om te trouwen (18 jaar!), daorveur hadde ze al een peer keer kunde had an een jonge, mar die hadden et de hieltied weer utmaekt. Disse jonge niet... In juni kwam oonze tolk Irina mit et verhael dat ditzelde maegien al in een echtscheiding lag. Gelukkig niet zwanger wodden in dat halve jaor mar toch een bulte ellende. De heit van et maegien het zien dochter as troost mitneumen op

vekaansie naor de Zwatte Zee. Sweta, de dochter van de tolk, gong ok mit. Ik zee uut de gek tegen Irina dat ik dit wel geveerlik vun. Twie van die mooie meiden op et strand, straks weer een trouweri'je! "Nee," zee Irina, "daor bin ik niet bange veur. De pappe van Olga is mejoor in et leger en hi'j hoolt ze goed onder de doem. Hi'j het veureerst wel genog van dat gesodemierter mit de jongen." En inderdaod, doe 'k nao de vekaansie mit Sweta praotte, zee ze dat ze konstaant onder scharpe kontrole staon hadden. Zoas soldaoten in et leger.

Sweta het nog niet echt vaaste verkering en heur mamme (Irina) perbeert heur dat van alle kaanten uut et heufd te praoten. Argens geleuf ik dat Irina wel bliede was mit disse scheiding ("Ziej' now wel, Sweta, ik hadde et wel zegd, vuus te jong en die jonge was ok niks weerd!"). Sweta is hatstikke intelligent en ze had de meugelikhied om in Moskou studeren te gaon.

Heur oolden hebben deur alle veraanderingen en de onrust in Ruslaand van de laeste tied besleuten dat ze beter wat leren kan in Kolomna. Ze vertrouwden een maegien van 17 niet los in Moskou. Ze leert now veur verpleegster, ze het et riebewies haeld, wat hiel ongewoon is veur Russische vrouwen, en dot now in de aovenduren een kursus boekholen. Ze het naemelik ontdekt daj' hier as verpleegster hadde warken moeten en haost niks verdienen. As boekholer verdien ie ongeveer et twintigdubbele.

En dan Zjane, mien vrundinne. Ongelukkig trouwd. In de eerste tied dat ze bi'j oons was het ze zels een schoft bi'j heur oolden woond. Et komt d'r op daele dat ze doe mit zeuven man en een grote hond in een twiekaemerflattien woonden. Zjane was d'r uutzet deur heur man, hi'j hadde een aandere vrundinne vunnen. Heur zeuntien mos ze ok mar mitnemen en geld kreeg ze niet, dat hadden heur oolden wel, neffens him. Al gauw kwam hi'j d'r achter dat hi'j Zjane toch wel miste en belde hi'j heur daegeliks op. Een muuilike tied veur Zjane. En dan moe'k d'r nog bi'j vertellen dat die aandere vrundinne niet et ienige perbleem was. Zjane had schone genog van him en wol op een gegeven mement wel scheiden. Mar heur mamme zee dat ze et nog een keertien perberen mos, ze hadden op 't laest ok tegere een kiend op de wereld zet. Dus d'r weer henne, et zeuntien vint et prachtig om weer bi'j zien pappe te wonen. En Zjane vint et wel lekker om wat meer ruimte te hebben en baos in eigen keuken te wezen. De relaosie mit heur man ligt veer beneden et nulpunt. Ze leven wat langs mekere henne. Zjane zegt: "Ik geef him eten en dat is alles." As ik heur vertel hoe oons sociaole systeem in mekere zit, dat wanneer aj' op 'e straote staon jow al gauw een huus anbeuden kriegen, dan zocht ze es diepe. Zi'j het niet zovule te kiezen. Ze kan bi'j heur pappe en mamme wonen gaon, zonder ok mar wat privacy, of ze kan wonen bi'j een man waor ze wat bange veur is. A'k eerlik bin zie 'k veur heur as ienige meugelhied een aandere man

Plaknaembod van Kolomna.

zuken en daor zo gauw meugelik bi'j in trekken.

En dan bin dit nog mar drie verhaelen van toevallig drie maegies/vrouwen die ik ken. En aj' dan kieken hoe fleurig ze in et leven staon, ik kan d'r alliend mar bewondering veur hebben.

Ybe Duursma van Der Izzerd

Ybe Duursma.

Ybe Duursma verlat nao 15 jaor 't bestuur van de Stellingwarver Schrieversronte. Een reden om es even mit him te praoten over zien hobby's en netuurlik zien bestuurlike wark.

Ybe het een peer grote hobby's. Archieven verzaemelen en rubriceren en 't verzaemelen van oold ark. Ik was dan ok nog mar kwaolik binnen of we weren al onderwegens naor de schure waar hi'j al dat ark in beweert.

"Kom laoten we eerst mar even een slag om 't huus doen, dan hoej' me doukies ok niet zovule meer te vraogen. Want kiek a'k

eerlik bin he'k daor zuver een betien een hekel an," zegt Ybe. "Van Sietske mos ik ok al op petret, wat een drokte veur zoe'n oolde kerel."

Now moe'k eerlik toegeven, dat Ybe in zoveer wel geliek het dat aj' mit him een slag over 't hiem doen, daj' dan inderdaod nauweliks an vraogen toekommen. We lopen bi'j een hede langes die Ybe zels opkweekt het, we lopen bi'j een soorte brummelpolle langes en Ybe vertelt over zien wienmaekeri'je.

"Veurig jaor ha'k zestig flessen vol." We kommen al praotende bi'j prachtige hoebies langes mit verschillende vetplaanties en schitterende zithoekies.

"Ik geleuve da'k wel een honderd ribessen hebbe, allemaole eigen kweek."

We hebben al een mooie slag om huus maekt as we einliks in de schure te lane kommen, waor 't warkelik vol staot mit allerhaande ark en stienen. Slim oold ark ok nog, want d'r ligt zels een heerhaemer bi'j uut 1790. Een oolde kербiedlaampe, die Ybe vroeger zels bruukte, het de katte al es in de braand steuken omdat hi'j vlak over 't vlammechien sprong. En zo het elk stokkien ark of veurwarp zien eigen verhael.

Slim biezunder is ok een oolde balke mit daor een haokenkruus in. De balke en 't haokenkruus bin misschien wel al meer as honderd jaor oold en hebben dus niks mit Hitler te maeken. Waoromme dat kruus in de balke staot is Ybe nog de hieltied niet geweer wodden. Wel wet hi'j dat et een oold Germaans runeteken is. Even veerder staot nog een oolde ploeg en ok daor wet Ybe 't ien en aander over te vertellen. Ie kun rustig stellen dat 't zuver haost een klein museumpien is en 't zol dan ok zunde wezen as al dit ark en wark van him (elk jaor wo'n alle stokken ofstoft) nao zien dood gien plakkien vint in een ooldhiedkaemer of museum. Ybe is daor ok

wel wat mit bezig. Hi'j het nog de hieltied de hope dat 't karkien op Der Izzerd nog es veur dit doel beschikber komt. Nao nog een rondgang langs honderden stienen uut alle hoeken van de wereld (ok uut Der Izzerd) lopen we al praotende 't huus weer in waor vrouw Duursma oons al op staot te waachten mit een paantien thee en een lekkere vulde koeke. Want aj' bi'j Ybe binnen koj' ogen en oren te kot, mar vrouw Duursma zorgt d'r veur dat ok de maege zien gerak krigt.

Nao al 't ark en stienen kommen we now bi'j de archieven te lane. Zo het Ybe 't komplette karkarchief van 't karkien op Der Izzerd in huus. 't Karkien, wat now eigendom is van de "Stifting Alde Fryske Tsjerken", zicht d'r an de butenkaante slim suterig uut en moet neudig restaureerd wodden. Spietig genoeg staot dat neffens Ybe pas nao de ieuwwisseling te gebeuren. In de karke bin wel een peer oolde epitaiven restaureerd en op de foto's die Ybe in huus het zien ze d'r inderdaod weer slim kleurig en geef uut. Teroggekommende op 't karkarchief vertelt hi'j dat 't komplette archief deur "Kerkelijk Kunstbezit" inventariseerd is. Ybe bruukt de boeken riegelmaatig om een stokkien te schrieven veur de dörpenkraante. Al die verhaelen mit mekeer zollen neffens mi'j een hiel aorig boekwark opleveren kunnen en ik hope dan ok dat dat binnen ofzienbere tied d'r nog es van komt. Wat ik d'r van zien hebbe liekt mi'j dat in elk geval slim de muute weerd. Ybe het naost 't karkarchief nog meer archiefmateriaol in huus zoas 't archief van de schoele in Hoolt-woolde, 't archief van Poolderbelang ('t archief van de ingelanenverieninge as tegenhanger van 't poolderbestuur), 't archief van de Veenpoolder en van Plaet-selik Belang. Van disse laeste verienings het Ybe 17 jaor ponghoolder west. Veerder was hi'j aktief as veurzitter van Poolderbelang, is hi'j 33 jaor karkvoogd west en beheerde de financiën, zat in 't bestuur van 't dörpshuus en was bestuurslid van 't Waeterschop Mildam.

"Ik moch graeg vergeerderen," zegt Ybe, en dat zal ongetwiefeld waor wezen,

aanders hool ie 't in zoveul besturen niet zo lange vol.

Nao meer as tien jaor bestuurslid van de Schrieversronte west te hebben zet hi'j daor now ok een punt achter.

"Ik bin now 75 jaor en ie moe'n veurkommen dat ze je d'r op een gegeven ogenblik uutzetten moeten omdaj't niet meer volgen kunnen."

Ybe zegt zels dat hi'j vule an de Schrieversronte te daanken het. Hi'j is pas begonnen te schrieven doe hi'j in de Schrieversronte aktief wodde.

"Ik hadde dat aanders nooit daon," zegt hi'j d'r zels van. "Deur 't veldnaemewark bin 'k d'r inroegeld. Ik hebbe altied mit slim vule plezier in 't bestuur zeten. 't Was een goeie ploeg."

Wie kent et soort meetstok dat Duursma hier in de hanen hoolt en wet hoe die nuumd wodt?

De stok is percies iene meter laank, 't is dus gien ellestok!

As bestuurslid van de Schrieversronte zat Ybe in 't biebeltheekbestuur en veerder wodde hi'j veur allerhaande klussies inschaekeld. In december is 't oflopen mit zien bestuurlike wark veur de Schrieversronte. Een markaant feguur, mit diepe wottels in de Stellingwarven en speciaal op Der Izzerd verlat 't teniel om plak te maeken veur een jongeren iene. Op Der Izzerd bin ze liekewel nog niet van him of. Zolange hi'j 't nog doen kan zal hi'j him veur dit dörp en veural 't karkien inzetten. We zullen hopen dat disse Stellingwarver dat nog jaoren doen mag, want zokken vien ie d'r niet zovule.

Marjo

Oktober

Grieze daegen
trieste daegen
in oktober.

Gien voegel ziej'
de blaeden valen
in oktober.

Et wodt now koolder
en ok vroeg donker
et is oktober

Mar as de zonne schient
de blaeden kleuren
in oktober

en 't overal zo stille is...
wat kan 't dan mooi wezen
in oktober.

De karke van Blesdieke

Appatte ligging

Aj' van De Blesse deur Blesdieke naor Ooldemark rieden gaoj' zowat halverwege haost ongemarkt an de karke veurbi'. Die staot naemelik een aentien van de weg of en gaot verscheulen in opgaond geboomte. Et liekt krek asof de karke daor in et vere verleden wat ofgelegen en, bekeken naor de loop van de weg, ok nog wat schieve daele zet is. De warkelikhied is liekewel anders. Naor et slim oolde gebruik is ok disse karke zo bouwd, dat de asse d'r van oost-west lopt. Et karkevolk zit dus mit et gezicht naor et oosten; dat is de kaante waor "et locht" weg komt.

Eerst ston de karke niet ofgelegen mar de weg d'r langes is verlegd. Et oosteruutgaonde oolde pad waor vroeger de boerderi'jen an stonnen leup stief bi' de karkewal langes. De now noordeliker liggende weg is van een laetere tied. Mit de ruilverkaveling, now zoe'n dattig jaor leden, is dit pad opdoekt. Dit zaandvoetpad mit een oolderdom van om-en-de-bi' 800 jaor was naor oolderdom een historisch monement. Et was d'r en et jaorliks onderhoud kostte ok zowat niks en zoks biezunders is zomar votdaon! Et is gebeurd en d'r is gien weg terogge.

Et karkhof

Behalven et veurige is d'r nog een biezunderhied. Et karkhof waor in et midden de karke op staot, ligt wat hoger as et laand d'r omhenne. Et karkhof dat rond van vorm is wodt omgeven deur een eerden wal, die begruud is mit opgaond geboomte. Daorum henne leit (lag) een grachte die liekewel in de loop van de tied een stok henne dichte raekt is. Dit eerden bouwark is zeker, dat kun we wel annemen, roem 700 jaor oold. Dit is appat en butendat waor vien ie zoks nog.

Neffens et oolde gebruik wodden de overledenen begreven liek lopende mit de asse van de karke en dan mit de voeten naor et oosten. Op et karkhof vien ie hier gien slim oolde grafstienen. Vroeger wodden in disse streken iekenhoolten grafpaolen bruukt waor de letters op insneden weren. Netuurstien mos ommes van wied weg kommen en zal slim duur west hebben. Veurnaeme personen wodden in vroeger tied in de karke begreven. Ok in Blesdieke is dit et geval west. Deur bevloering in laeter tied bin disse stienen niet meer zichtber. Begreven in de karke is in oons laand sund 1828 bi' de wet verbeuden.

De karke

Disse streek heurde in hiel vroeger tied onder et grondgebied van de Sunt Clements karke van Stienwiek. De perochie hier, laeter gemiente, is dus een dochter van de Stienwieker karke. De eerste karke of kapel zol zo dateren van de 13de ieuw. De karke van Peperge is hier een ofscheiding van en dus van laetere tied en dus een dochterkarke van die van Blesdieke. Neffens een tekening uut 1772 hadde disse karke doe een zaedeldaktoren. Dat was een vierkaante toren die, naor de tekening bekeken, veur an de karke staon het. Et gehiel was naor et liekt groter as now et geval is. De butenwarkse maoten van now hebben een lengte van 20 meter en een veurbrette van 8 meter. De tegenworige spitse toren die veur op de karke staot beslat vanof de grond tot et toppien van de haene een hoogte van om-en-de-bi' 15 meter.

Neffens een overlevering is de karke een keer ofbraand daor een ooievaar de oorzaeke van west het. Disse voegel zol veur et bouwen van een nust een takke oppakt hebben van een nog smeulend

paosvuur. De takke wodde him te hiete in de bek, hi'j leut him valen, en hi'j kwam op 'e daoke van de karke te lane. Omdat in vroeger tied de karken in disse streken mit riet dekt weren kon d'r makkelik braand ontstaon. As et gebeurde is kan et donkt mi'j ok kommen wezen deur een torenka. D'r was liekewel tot 1911 een ooievaars-nust bi'j de viever die d'r tegenover "Lagebroek" was.

Neffens een gevelstien is de karke in 1843 weer opbouwd. As tekst staot d'r op: "Looft God in woord en daad." Die herbouw kan niet slaon op de nuumde overlevering, omdat d'r doe in dat jaor een boelgoed holen is van een ofbraoke van balken en plaanken en ok van een torenklokke van 600 pond. Neffens et doe bestaonde Nederlaanse wettelike stelsel van maoten en gewichten, dat gul vanof 1821, was dit 600 kg. As de anduding west is naor de maote van veur 1821 was et 600 keer 492 gram is 295 kg. In elk geval moet d'r doe wel een flinke toren staon hebben. Neffens een twiede gevelstien mit as opschrift "Waakt en bidt" is de karke in 1934 ok verbouwd.

In 1991 het de karke opni'j een grote opknappbeurt ondergaon. Een stokmennig jaoren hierveur is et koorhekke d'r uut haeld zodat et gehiel iene eupen ruimte is. Et inwendige van de karke is ienvooldig mar wel hiel netties.

In 1942 hebben de Duutsers krek as op zovule aandere plakken de klokke uut de toren haeld. Dat gong om et keuper. Mar disse klokke is weet ik waar onderdeuken west en kwam in 1945 weer boven waeter. Neffens een inskriptie is hi'j op 1 juli 1946 weer op zien oolde plak ophongen. Et orgel dat op 'e kraeke staot dreegt et jaortal 1875. Dit orgel is hier kommen in de tied van ds. H. van Lunzen die hier ston van 1922-1926. Et is ofkomstig uut Schiedam of Maassluus, dat weet ik niet krek. De wiendbalge van dit orgel is nog mit een haandpompe.

De gemiente

Nao de hervorming in de 16e ieuw beston-

nen de gemiente Blesdieke, Peperge, Steggerde, Vinkege, Noordwoolde en Buil uut iene streekgemiente. In 1602 scheidten Blesdieke en Peperge heur hiervan of en gongen saemen wieder en vormden iene karkeraod, mar elk hul zien eigen karkvoogdi'j en diaekeni'je, mar ze hadden gezaemelik iene predikaant. Sund onheugelike tieden is d'r elke zundag dienst, omstebeurten in ien van beide karken. In 2002 kun ze dus et 400-jaorig bestaon gedaenken.

Ien van de eersten of misschien wel de eerste doomnee van Peperge-Blesdieke was ds. Stuyvesant, de heit van Pieter, de stichter van New-York (Ni'j-Amsterdam). Disse Pieter is in Peperge geboren. Dit is een jaormennig terogge vaastesteld. Dat is liekewel niet ni'j. De journalist en historikus K. Sierksma berichtte dat al in 1964. De jonge Pieter zal wel deupt wezen in de Pepergester karke, mar et kan krek zo goed in Blesdieke plak vunnen hebben. Ok as ien predikaanteplak is Peperge-Blesdieke altieten een kleine hervormde gemiente west. In 1829 telde Blesdieke 96 lidmaoten en Peperge 42, saemen dus 138. De greens tussen de beide karkelike gemienten lopt dwas deur De Blesse.

Een anekdote

In de jaoren 1788-1791 ston ds. J. H. Dake in Peperge-Blesdieke. Bi'j et uutschrieven uut et lidmaoteregister schreef hi'j mit sierlike letters dat: per 2 maart 1791 ds. J.H. Dake en zijn vrouw Meijda Bierma vertrokken zijn naar de Hoofdplaats in Zeeland.

Dat heufdplak is Middelburg en as dat zo west hebben zol, zol zeker de plaknaeme d'r wel bi'jschreven wezen. Et zol ok wel wat west hebben aj' as doomnee van zoe'n plattelaansgemiente in ien keer naor de in die tied veurnaeme stad Middelburg beroepen wezen zollen. Aachterof bekeken was et niet *de Hoofdplaats in Zeeland*, mar et dörp *Hoofdplaat*, waar een kleine hervormde gemiente was en is. Mit dat *Hoofdplaats* zal hi'j donkt mi'j wel indrok aachterlaoten hebben. Die toevoegde

Et karkien van Blesdieke tussen de bomen.

letter s was naor mien daenken wel wat iedel.

Ds. M.R. Pliester, die in de jaoren 1970-1979 as bi'jstaand in et pastoraot in Peperge-Blesdieke staon het, is ok doornee west in datzelve Hoofdplaat in Zeeuws-Vlaanderen.

Modernisme

In de twiede helte van de 19de ieuw maekte in de Nederlaanse Hervormde Karke de mederne richting opgang. Now hiet dat de Vri'jzinnige modaliteit. Veural in de Stellingwarven kreeg disse ni'je richting grote anhang. Van de 30 N.H. gemienten, die d'r weren in dit gebied, weren d'r 28, waaronder Peperge-Blesdieke, die doedertied disse richting anhongen. Binnen Peperge-Blesdieke vormde tussen 1900-1902 een beholener groep een appatte evangelisaosie. Disse groepering mit heur lekaal, zoas dat in de volksmond nuumd wodt, bestaot nog op 'e Blesse.

Wat biezuunders

Et is in de hervormde karke een oolde tradisie dat in de Paostied ni'je lidmaoten anneumen en bevestigd wodden. Mit de Paosen in 1900 was dit in Blesdieke, naor een overlevering, wat biezuunders. Een stokmennig leden van de gegoede familie Tromp-Meesters uut Stienwiek leuten heur in de karke van Blesdieke as lidmaat bevestigen. Disse familie was ok van de mederne richting; de Nederlaans Hervormde Gemiente in Stienwiek was dit niet. Et is te begriepen dat d'r veur disse dienst een boel belangstelling was. Neffens de overlevering was de karke doe overvol. Ze stonnen zels in et gangpad tot onder de toren. De familie Tromp-Meesters zal d'r ok wel mit een flinke koppel volk west hebben en d'r weren zeker nogal wat rietugen op et grösveld veur de karke. Wat zol et een gedaenkweerdig gebeuren wezen as 100 jaor laeter, dus in 2000, een stokmennig naozaoten van disse familie

heur hier weer bevestigen laoten zollen as lidmaat!

Predikaantelieste

Predikaanten van de Nederlaans Hervormde Gemiente Peperge-Blesdieke sund 1874 weren:

1874-1886 : ds. M. Wassenaar
1886-1888 : ds. H. Blankenstein
1889-1901 : ds. S.K. Bakker
1903-1906 : ds. Joh. Bender
1907-1912 : ds. J. Speckman
1913-1917 : ds. E.A. Snijdelaar
1918-1922 : ds. H.T.A.J. Westerik
1922-1926 : ds. H. van Lunzen
1928-1954 : ds. D. Colenbrander
1961-1968 : ds. A. Burger
1970-1979 : ds. M.R. Pliester
1979-1982 : ds. J. de Bruin
1984-now : ds. H. de Wolf

Uteraord was d'r in de veakaante tieden een vri'zinnige hervormde doomnee van een naoburige gemiente konsulent. In et tiedvak 1954-1961 was dit ds. Snijders uut Noordwoolde.

In de tied van ds. Burger was d'r een kombinaosie mit de Nederlaans Hervormde Gemiente in Frederiksoord. De predikaanten vanof 1970 weren dit as bi'jstaand in et pastoraot.

Et vaalt op dat in et tiedbestek van 1886-1926 de doomnees hier nao een stokmenig jaoren weer votgongen. Dit weren allemaole jonge doomnees. De pas ofstudeerden hadden as regel heur eerste staandplak op et plattelaand. Dit hadde keuning Willem I goed deur. Die vun et neudig dat zoe'n beginnende doomnee ok wat agrarische kennis hebben mos. Hierdeur kwam d'r in 1815 een ni'j mar verplicht leervak naemelik Laandhuushooldkunde veur theologische studenten an de universiteiten van Grunningen, Leiden en Utrecht. In 1830 wodde disse verplichting ommezet in een vri'jwillige regeling. Dit hadde tot gevolg dat vanof die tied gienie-ne theologische student naor disse kolleges gong. Disse vorm van laandbouwon-

derwies dri'jde dus uut op een mislokking.

Gemienteleven

In disse ieuw is d'r een tiedbestek west dat de Nederlaans Hervormde Gemiente Peperge-Blesdieke een riek gemienteleven, ok in de brette, kend het. Sund onheugelike tieden was d'r bi'j de winteraovend kattegesaosie. In et begin van disse ieuw kwam d'r een vri'zinnig hervormde zundagsschoele en in 1930 of daaromtrent is d'r een vri'zinnig christelike jeugdveriening (de Rijzende Kerk) opricht. D'r is een tied west dat disse ofdieling meer as 30 leden telde. Een vri'zinnig hervormd karkkoor kwam op 21 jannewaori 1923 tot staand en dit koor het een tied kend van 40 leden. In de dattiger jaoren kwam d'r ok een ofdieling van de vri'zinnig hervormde vrouwludeveriening. Al disse verienings bin verleden tied wodden deur et minder wodden van de belangstelling. De jeugdveriening verdween in et midden van de vuuftiger jaoren. Vanof 1960 was d'r gien belangstelling meer veur de kattegesaosie nao de basisschoele en de vrouwludeveriening hul in 1968 op te bestaon. Et karkkoor mos d'r omtrent 1977 mit opholen deur te weinig leden. De zundagsschoele bestaot in wezen nog, mar et wark is in 1992 stille kommen te liggen. Et tal karkgangers is ok hier een stok weeromme lopen. De gemiente verkleint in tal. D'r bin op et ogenblik nog 61 lidmaoten, 42 in Blesdieke en 19 in Peperge.

Raodsel

Vanoolds hiet de saemenvoegde gemiente in de volgodder Peperge-Blesdieke. Et is mi'j een raodsel hoe ze disse volgodder ooit anneumen hebben. Naor de feiten hadde dit krek aandersonne wezen moeten. In et eerste plak is Peperge en dochterkarke van Blesdieke. Naor oppervlakte is Blesdieke nogal een stok groter. In de oolde tied hadde Blesdieke 48 soolsteden en Peperge 20. Naor et tal lidmaoten is dat krek zo. Peperge haelt vanoolds nog niet de helte van et tal in

Blesdieke. Ok bekeken naor een eventuele alfebetische volgodder klopt et niet. Et is altied al zo west, d'r is niks tegen, mar et is veur mi'j een raodsel.

Neffens et Algemien Riegelment van de N.H. Karke van 1816 mos elke karkelike gemiente een eigen zegel hebben. Dat het Blesdieke nooit had. Ik hebbe dat ooit es naovraogd bi'j de archivaoris van de N.H. Karke.

Fusicplannen

De beide gemienten die now zowat 400 jaor nauw saemenwarkt hebben, besleuten in 1994 om hielemaole saemen te smulden. Dit betreft dan zowel de karkvoogdi'j as de diaekeni'je. Et wodt dan iene gemiente mit twee karken. Wi'j meugen hopen dat ze beide karken in staand holen kunnen.

Daank an een stokmennig Blesdiekigers die mi'j wat gegevens angaonde de jongste tied geven hebben.

Klaas Knillis Hofstra

dichterlike vri'j- hied

jim daenken dat et riemen moet
ik viene dat et poëtisch kan
twiefels blieden d'r altied
zels as et (n)argens op slat
et gaot ja om et gevuul

Krummelties

BARGFEESTEN

In de veurige *Ovend* ston een verhael van Jan E. Ennik over de Bargfeesten zoas die de veurige ieuw in Appelsche hullen wodden. Bi'j dat verhael ston een tekening van zoe'n feestdag ofdrokt. Die tekening is pattekelier bezit van oold-wethoolder Henk Zwart uut Appelsche. Intied het de heer Ennik ok ontdekt wanneer de tekening maekt is en wie de tekener is. De tekening stamt uut 1860 en de tekener is T. ter Heide. De heer Ennik wet veerder gien gegevens over Ter Heide. Kent iene van de lezers van *De Ovend* disse tekener? Reakties graeg naor de Stellingwarver Schrieversronte. We bin beni'jd!

WIE WINT DE OOLDE POOK-PRIES IN 1995?

In 1995 wodt veur de vierde keer *De Oolde Pook-pries* uutrikt. Om daorveur in an-marking te kommen moe'n dielnemers veur 1 meert van dat jaor wark van heurzels insturen. Eerdere winners van de prijs weren Karst A. Berkenbosch, Boele Land en Benny Holtrop. De prijs is as anvietering bedoeld om meer meensken tot et schrieven van Stellingwarver verhaelen en/of gedichten an te zetten. Schrievers die al riegelmaotig argens in publiceren of waor alderdeegst al een boek van verschenen is, in welke (streek)tael dan ok, meugen an disse wedstried niet mitdoen.

In de jury zitten dit keer Grietje Bosma-Dijkstra, onderwiezeres in Wolvege en de neerlandici Geke Zanen-Dokter en Peter Riksmá. De prijs bestaot uut een mooie oorkonde en een geldbedrag van f 500,-, mar ok al zoj' die niet winnen, dan kriej' toch een kopie van et juryrappot, mit daorbi'j de beoordieling van jow wark, toestuurd.

Veur meer infermaosie kuj' terechte bi'j de siktaoris van de eerder nuumde warkgroep, de heer Gerard Floor, die daegeliks

te berieken is op et gemientehuus van Stellingwarf-oostaende, till. 05160-66222. Bi'j him kuj' ok et riegelment en et anmeldingsformelieer kriegen. Wi'j weensken jim alle sukses toe en misschien zien we jim bi'j de uutrikkinge van de prijs in de eerste helte van september ankem jaor.

NI'JE BOEKEN

Op 1 oktober (de eerste suteldag) kwamen tiedens et Stellingwarver Boekebal drie ni'je Stellingwarver boeken uut. Boele Land schreef et boekewekegeschink *Gooldsje*. Et is ien lang verhael. Et boekien wodde vergees geven bi'j een ankope van f 22,50 an Stellingwarver boeken. Et omslag is van Sietske Bloemhoff. Et boekien kost f 7,50 in de losse verkope. Et telt 32 bladzieden.

Van Harmen Houtman verscheen een twiede dichtbundel. Nao zien bundel *Weerzien* uut 1980, kwam now van him *Veur de vorm* uut. De bundel telt 48 bladzieden en kost f 12,50.

Van Johan Veenstra is d'r now ok weer een dichtbundel te kriegen. *As de wilde roze bluuit* en *De toren van De Lichtmis* bin al jaoren uutverkocht. Van him kwam *Stetel parredies* uut, een bundel van 48 bladzieden, die ok f 12,50 kost. Omslag en illustraasies bin van Peter Lazarov.

SPREUKEKELINDER

Krek as veurig jaor kwam d'r ok een Stellingwarver Spreukekelinder uut. Dirk Hento en Pieter Jonker verzorgden de kelinder, die deur Van de Berg in Enschede uitgeven wodde. Prijs f 18,95.

KURSUS STELLINGWARFS

Bi'j hiemkundemitwarkster Sietske Bloemhoff kwam een schoffien leden et verzuuk binnen een kursus Stellingwarfs te ontwikkelen veur de leerlingen van et Stellingwerfkollege in Oosterwoolde in et

kader van 'buitenschoolse activiteiten'. Et Stellingwerfkollege orgeniseert, liekas veul ere schoelen dat tegenwoordig doen, aktiviteiten buten schoeletied omme in de vorm van kursussen. Ie moe'n dan daenken an kursussen as *biologisch tunieren, striptekenen, volksdaansen* en *Fries schrieven*. Vanwegen et feit dat d'r een kursus *Fries schrieven* in et anbod veurkomt, vunnen ze op de schoelegemienshop ok dat et Stellingwarfs in de riegel van meugelikheden mos.

D'r is flink over naodocht en d'r het overleg west mit eren om tot een antrekkelike kursus veur de leeftiedsgroep elven tot en mit achttien te kommen. De kursus, die as naeme *Et Stellingwarfs taelverhael* kregen het en die op vier middaegen holen wodt, zicht d'r as volgt uut:

De eerste middag is een middag mit mederne literatuur van en mit Benny Holtrop, Boele Land en Johan Veenstra. De twiede middag, die deur dr. Henk Bloemhoff verzorgd wodt, komt de geschiedenis en de toekomst van *Et Stellingwarfs taelverhael* an bod. De dadde middag vertelt Wiebe Scheenstra an de haand van een diaserie over de verschillende laandschopselementen in de Stellingwarven. De laeste middag zal drs. Philomène Bloemhoff-de Bruijn de leerlingen op kreatieve wieze vertrouwd maeken mit et schrieven van et Stellingwarfs.

LEZING

Op 15 december orgeniseert Aktiviteiten-centrum De Miente (Oosterwoolde) weer een lezing op et terrein van oonze geschiedenis. Dan zal verteld wodden over de archeologie van Oosterwoolde en omgeving deur kenner en oold-Oosterwooldiger drs. Sake Jager, tegenwoordig warkzem bi'j de Rijksdienst voor oudheidkundig Bodemonderzoek. Jager is van doel om - mit dia's - de bewoningsgeschiedenis van zoe'n 14000 jaor stap veur stap uut te leggen. (hbl)

PRIES

Benny Holtrop, de schriever uut Ooldehoorn, die zowel in et Fries as et Stellingwarfs publiseert, is al weer in de priesen valen. Veurig jaor kreeg hi'j de Stellingwarver Oolde Pook-pries veur zien verhael *De Opdracht*. Op 1 oktober kreeg hi'j in Weidum de Friese Rely Jorritsmapriis veur zien gedicht *Lyts ferdomme*. Oonze fielsetaosies!

SUTELAKTIE

De sutelaktie het van 't jaor tiedens de drie suteldaegen f 20.575,- opbrocht. Daor komt et bedrag van de Friese boemark op 22 oktober in Drachten nog bi'j. Ten tiede van et naor de drokker gaon van *De Ovend* was dat bedrag nog niet bekend, mar we meugen annemen dawwe mit mekeer rejaol boven de f 21.000,- kommen zullen. Een geweldig mooi bedrag!

Et is de twiede keer in de geschiedenis van de now 19-jaorige sutelaktie, dat de opbrengst boven de twintigduzend uitkomt. Veurig jaor gebeurde dat veur de eerste keer.

Alle meensken die d'r toe bi'jdreugen hebben om de sutelaktie tot een sukses te maeken, sutelders en kopers, hattelik daank! Tot ankem jaor, tot de 20-ste sutelaktie!

BOEKEBAL

De belangstelling veur et eerste swingende Stellingwarver Boekebal op 1 oktober in Dansdomein Drenth in Wolvege was overweldigend. Zoe'n kleine 250 meensken kwammen d'r op of. Burgemeester Remco Heite en zien vrouw Nans eupenden et bal. Ok kommesaoris van de keuninginne Loek Hermans en maekte een pat van et pergramme mit. Frits van der Vinne van boekhaandel Zwikstra en Pieter Jonker van de Schrieverronte prissenteerden de aovend. Behalven de drie ni'je boeken en de kelinder (zie aandere krummelties) wodden d'r ok een taeltasse en een riegel ni'je kast- en ni'jjaorskaorten prissenteeerd. Hulde an Frits van der Vinne, die mit et idee van een Boekebal kwam. Et was geweldig! Een protte meensken hopen dat et Boekebal een tradisie wodden kan!

foto's blz. 24
boven:

De leiding van de avond was in handen van Pieter Jonker en Frits van der Vinne.

onder:

Et Boekebal in volle gang.

foto's blz. 25
boven:

Loek Hermans en Remco Heite praotten even bij.

onder:

Daansdemonstratie deur Martin Brandsma en Peggy Andringa.

Lomme zien verkeerde kaante

Lomme fietste an de verkeerde kaante van de weg; hi'j was wat dronken. Mar hi'j was wel wat hi'j dee, want an de aandere kaante was de vaort. En even veerderop ston zien spullegien, haost buten et dörp. Et was knap duuster, de straotlanteerns weren al uut. Lomme vun et best dat d'r bezunigd wodde, mar dan liever op al die onneudige onzin, die de gemiente de hieltied weer bedocht. Opiens een luud geblaf; Lomme schrok zo, dat hi'j onhaandig van de fiets knoffelde. Et schilde niet vule of hi'j was tegen Jonge Jan opbotst, die zien hond uutleut.

"Dat gong nog krek goed," zee Lomme. "As ik an de aandere kaant fietst hadde, was ik in de vaort raekt."

"Ik daenk et niet," zee Jan, "want daor leupen wi'j niet."

Lomme hadde tied neudig om dat te verwarken; Jan pakte haandig zien kaans en zee: "Kiek Lomme, dit was niet gebeurd as et fietspad d'r al was."

"Ik bin d'r op tegen en ik blief d'r op tegen. As et an mi'j ligt, dan komt dat pad d'r niet!"

Mit kracht en stellighied brocht Lomme zien staandpunt. Dat was now et mooie van de draank, twiefel en onzekerhied plaogden je niet, de hiele wereld koj' hebben.

"Mar ik moet neudig naor huus, et vee waacht op mi'j."

En wat hi'j niet zee mar wel docht: et wodt knap vervelend, dat gezeur over et fietspad.

De biesten weren altied wat onrustig, as hi'j anscheuten thuus kwam. Lomme was dan drok en ongeduldig. Doe hi'j et kefé utkwam, had hi'j nog een best zin. Zien kni'je dee zeer, wodde wat dikke; krek even verkeerd valen vanzels. Mar veural dat geziever over et fietspad had zien stemming bedurven. Et was hielemaole niet waor, dat et hiele dörp d'r zo veur was

en dat hi'j de ienigste tegenstaander was. Vule meer meensken hadden bezwaoren, d'r gong een vusen te groot stok van de veurtuun of. Dat was ok Lomme zien punt; et pad kwam te dichte bi'j et huus. Zo hiel stark ston hi'j d'r niet mit, want hi'j zat zels altied in de keuken, an de ziedkaante. Hi'j was ok best dat et wat anders was dat him dreef. De gemiente pesten, dwaszitten, dat was et. D'r staot nog altied een rekening eupen, hadde hi'j himzels jaoren veurholen. Et was lange leden, et gremietige van doe was d'r niet meer. Mar doe de plannen veur et fietspad bekend wodden, ston hi'j ok zo op scharp: de anhoolder wint, ze zullen et marken! In zien prakkezaosies was hi'j wat te vule mit de gemiente bezig west en te min mit de meensken in et dörp. De veurzitter van Plaetselik Belang was al twie keer bi'j him west. D'r wodde zeker over him praot, want de twiede keer had de veurzitter zegd: "As d'r oold zeer zit, Lomme, stap d'r dan overhenne in et belang van et dörp."

"Et komt te dichte veur de raemen langes," was zien antwoord west.

Mar vergeme, et wodde vervelend.

Om theetied henne fietste Lomme naor huus, die vreselike middag doe hi'j kwaod votlopen was. Nooit meer wol hi'j bi'j de gemiente warken. Mem hadde et uutvunnen.

"Jow ome Hendrik het et daor altied best had as wegwarker," zee ze elke weke wel een keer. "Hi'j had een hiele goeie betrekking en een vaast traktement."

Mem was een flinke, verstaandige vrouw, vun Lomme. En, wat ze in heur heufd hadde... Ze ston d'r ok allienig veur, as wedevrouw.

Aanderhalve weke leden was hi'j bi'j de gemiente begonnen. Dat et him zo min voldee, kwam veur et grootste pat deur

Hartman, zien veurwarker. Ze laggen mekere niet, mar daoromme hoefde Hartman nog niet de hiele dag zo gemien en grof tegen him te doen. Die middag, doe Hartman him om een gleuebore naor kantoor stuurd hadde, was et tot een uutbasting kommen. Lomme was d'r nog overstuur van, mar et was ok een grote oplochting dat et veurbi'j was. En et was een vremd gevulde om hier midden op 'e dag te fietsen. De meensken konnen wel daenken dat d'r wat mit mem was. Mem! Hoe kon hi'j dit an heur uutleggen? Nee, dat kon niet, nooit. Wat d'r zegd was! Zok onfesoen paste hielendal niet bi'j mem, daor ston mem veer boven.

Hoe mos hi'j dit now weer anpakken. Hi'j kon et niet verzwiegen, dat hi'j nooit weer naor de gemiente gong. Nog een gelok, dat hi'j mem al verteld hadde, dat Hartman gien aorige man was, zo klierig tegen him dee. Mar alles vertellen kon niet. Lomme vun een mooie, tiedelike oplossing veur zien perbleem: eerst mar even anstikken bi'j kefé Jager. De Jaegers, twie breurs en een zuster, nooit trouwd west, hadden boerkeri'je en kefé. Hi'j kwam d'r wel vaeker; ze nammen daor de tied veur je. Mannes gaf him et bier en vreug waarom Lomme op zoe'n vremde tied naor huus gong. Die vertelde et hiele verhael; et dee him goed. Doe hi'j naor de pispak gong, ston Mannes al gauw achter him.

"Zoe'n sterke, gezonde jongkerel as jow vint wel weer wark, zit daor mar niet over in."

Zien linkerhaand pakte Lomme zien nekke, de rechter streek over de rogge, zakte staodig naor beneden en gong doe naor veuren. Lomme had de ogen dichte en zag wat hi'j op zokke mementen wel vaeker zag: an de volle stamtaofel in een kefé hebben een peer mannen de vingers om de pote van et glassien en strieken open-daele, op-en-daele. D'r wodt niet meer praot, et beeld verdwient, d'r is anders niks as overgaove an et gebeuren. Et gefit Lomme rust.

An mem vertelde hi'j dat Hartman weer slim pestte, dat ze spul kregen en dat Hartman zegd hadde, dat hi'j niet veur

zien wark deugde. Mem wol d'r achter an, et d'r niet bi'j zitten laoten. Mar Lomme was hiel beslist, wodde toch nog even weer kwaod en doe was mem d'r over opholen. Ze had d'r laeter ok nooit meer over praot. Om zokke dingen had Lomme bewondering veur mem: ze vuulde him zo goed an, ze wus wanneer et him mienens was.

Mannes had geliek kregen; lange hadde Lomme niet zonder wark west. Hi'j kon bi'j de plaetselike ankoopverieninge kommen, eerst los en laeter veur vaaste. Et weren mooie jaoren mit mem. Ze leuten mekere vri'j, mar hullen ok rekening mit mekere. Lomme kwam niet te vaeke in et kefé en niet elke zaoterdagavond gong hi'j naor de mannen, die bi'j Thies op 'e Aachterweg bi'j mekere kwamen. Dat kostte wel es zwaore stried, mar hi'j dee et veur mem en dat gaf him wel een voldaan gevuul.

Mem had ien keer zegd, ja, eins had ze et meer vraogd, dat d'r rere verhaelen gongen over de mannen. Daor was niks van waor, had Lomme zegd; d'r gebeurden gien verkeerde dingen, wat kaortspeulen, wat praot en zo. Mar waoromme as d'r dan praoties weren, perbeerde mem et nog een keer. Lomme hadde et onderwarp ofkapt, mit te zeggen dat hi'j d'r nooit kommen zol, as d'r verkeerde dingen gebeurden. Hi'j had et idee dat mem him geleufde, as hi'j niet elke weke gong. Doe de ankoopverieninge een fusie an-gong, wodde zien rayon groter en kwam hi'j tussen de middag vaeke niet meer thuus. Mem was wat an et kwakkelen en dat wodde niet beter. Ze reddten et nog best op, mit zien beiden, vun Lomme. Mar zien beide zusters, vule oolder en al jaoren trouwd, weren et daor niet mit iens. Ze praotten mem in et bejaordehuus en et hadde Lomme zeer daon dat ze niet meer vertrouwen in him hadden.

Doe hi'j veur de dadde keer te maeken kreeg mit een fusie, was hi'j uut et wark stapt; de aorigheid gong d'r of. Mem zat doe al in et verpleeghuus en was lessend wegraekt. Hi'j was d'r al lange an wend dat

mem niet meer thuis was; toch miste hi'j heur. En hi'j wus best, dat hi'j de laeste tied te vule in et kefé kwam.

"We bin hier bi'j mekere op een laeter tiedstip as dat wi'j wend binnen en we zitten op een aander plak. D'r was aanders niks vri'j. Jim weten waoromme wi'j disse spoedvergeerding hebben. Over een half ure komt de wethoolder hier, niet-officieel het hi'j d'r bi'j zegd. Zien bosschop het hi'j al nuumd: as wi'j niet opschieten, gaot et geld veur et fietspad naor een aander dörp."

Zo eupende de veurzitter van Plaetselik Belang de ekstra bestuursvergeerding in de achterkaemer van Martin's Corner.

"We zitten nog mit twie perblemen, mar et iene wodt wel oplost. Ik heb mit de zeune van wedevrouw Dragtstra praot en die regelt et wel, het hi'j beloofd. Et echte perbleem is Lomme, dat zit drege, meensken. Et gaot niet alliend over et fietspad, et zit dieper. Now heb ik zels wel een veurstel, mar ik wol jim eerst mar et woord geven."

Bettie nam et woord: "As jim daenken dat et helpen kan, dan wil ik wel es mit him praoten. Ze zeggen dat hi'j nog in de bedstee slapt, die zol ik wel es zien willen." "Now, dan wil ik wel mit je mit," zee Wim. De veurzitter argerde him wel vaeker an et jongvolk in et bestuur en wodde daoliks ongeduldig.

"Dit veurstel deugt veur gien cent. Zo kommen we d'r niet uut, meensken. Mien veurstel is om Lomme bepraoten te laoten deur een ooldere vrouw, daor is hi'j gevulig veur."

Half achter de haand zee Hans: "De veurzitter kon wel een spoedkursus psychologie volgd hebben."

"Dat heb ik niet," zee die scharp, "mar ik heb wel een peer adviseurs raodpleegd, dat zodoende. En dan zol Aaltsje de Roos, da's een nichte van zien mem, de meest geschikte wezen, docht ik. Dat is mien veurstel."

Et wodde een muulike diskussie, mar eins kwam alliend Hans nog mit een aander idee: iene van de kammeraoden van

Lomme. Mar nao lange stinnen, zaggen ze d'r gien geschikten bi'j.

En doe was de wethoolder d'r al, de commissievergeerding was vlot verlopen.

"Roep Matten mar even veur een bestelling," zee de veurzitter tegen Wim.

Die leut de deure eupen staon. D'r kwam iene van et achteren en opiens ston Lomme in de deure. Bettie zag him et eerst en om de aanderen te waorschouwen zee ze vri'j luud: "Hoj, Lomme."

Die nikte en bleef even staon. De wethoolder praotte fluusterende tegen de veurzitter. Lomme zol weer naor veuren, mar de veurzitter reup: "Lomme, kom d'r gezellig even bi'j zitten."

Et liefste leup Lomme deur, mar hi'j kwam weeromme. De wethoolder gong staon, gaf Lomme een haand en nuumde zien naeme.

"Matten, vraog Lomme ok even wat hi'j drinken wil," zee de veurzitter.

"Hoef niet te vraogen, weet ik zo wel," zee die.

"Jow warken bi'j de gemiente?" vreug Lomme an de wethoolder en veerder had hi'j mar ien gedaachte: niet over et fietspad.

De wethoolder had al haost nee zegd op Lomme zien vraoge, mar bedocht nog op tied dat al te fiene nuances hier niet op heur plak weren.

"Hebben jow dat idiote idee van al die bakken veur oons ofval uitdocht, waar we over een peer maonden mit te maeken krieggen: zwatten, griezen, drie soorten grunen, een rooie, een witte en weet ik wat nog meer. Ik heb gieniens ofval, mit mien vee redde ik mi'j d'r zels wel mit." De wethoolder gong d'r serieus op in, mar et meerste gong an Lomme veurbi'j.

"In jow geval, Lomme, wil ik wel bekieken of ik veur jow ok een vri'jstelling regelen kan. As ik goed infermeerd bin, hej' vroeger ok nog bi'j de gemiente warkt en bi'j' daor wat vervelend wegraekt."

"Et is al lange leden, van veur jow tied," zee Lomme ofwerend.

"Ja, mar ik heb naovraoge daon, want ik wol weten of d'r doe ok fouten maekt binnen. Weej' wel wat ze mit Hartman daon hebben? Die het, wat ze in ambtelike kringen zo mooi numen, een berisping had; en hi'j het laeter ok nooit meer permosie maekt. D'r bin mar een peer meensken meer, die d'r nog weet van hebben. Iene van heur docht dat et zo gaon is, omdat jow mem doe een keer op kantoor west het."

Et duurde even veurdat Lomme echt deur hadde, wat de wethoolder zegd hadde. Doe raosde hi'j et uut: "Het mem daor west, wat hebben ze heur verteld?!" Zien heufd zakte veurover: o god, wat konnen ze mem verteld hebben. Wiels hi'j op 'e achtergrond ondudelik de wethoolder praoten heurde over "gien idee", docht hi'j an die middag.

Mit Hartman en Klaas weren ze in et heufddörp an et wark op een plak waar et waeter niet goed vot wol.

"Lomme," zee Hartman, "we hebben een gleuvebore neudig, pak de fiets, gao naor

kantoor naor de vrouwluden en vraog om de sleutel veur de gleuvebore, d'r is now gieniene in de warkplaets."

As hi'j bi'j et votgaon niet krek even de vette kniepoge van Hartman naor Klaas zien hadde, was hi'j d'r dikke instonken. Hi'j dwaelde deur et heufdplak, wus niet wat hi'j doen zol; mar zeker niet naor kantoor. Hi'j kon ok niet te lange votblieven. Hi'j mos d'r weer henne en had nog niks bedaenken kund.

"Wat now jong, wollen de wiefies op kantoor jow gien gleuvebore mitgeven?" Hi'j heurde de overwinning van Hartman, zag et in zien ogen.

"Jaowel heur, dat wollen de vrouwluden best, mar ze zeden dat jow alles zels altied zo goed kunnen; laot Hartman zien eigen gleuvebore mar bruken, zeden ze."

Hi'j zag Hartman kwaod wodden, verschrikkelik kwaod.

"Man, hej' wel es kut vuuld?!"

Hi'j ston te trillen op zien bienen, wat mos hi'j hierop zeggen. Gelokkig waachtte Hartman niet op een antwoord.

"Man.., zee ik man? Jow deugen niet, ok niet veur je wark. Ik kan niks mit je, et wodt niks mit je, misbaksel!"

Hi'j leut Hartman schellen, zocht zien spullen bi'j mekere en zee, meer tegen Klaas as tegen Hartman: "Ik gao naor huus, ik kom hier nooit weer."

Gieniene zee wat, bange om wat verkeerds te zeggen. Bettie verbrek de stilte. "Vuul ie je wel goed, Lomme?"

"Ik vuul me beroerd, ik gao naor huus," zee Lomme en gong staon.

De veurzitter zee: "Wi'j moe'n hiel inkotten al even mit mekere praoten, Lomme." "Morgenvroeg kom ik bi'j jow."

Lomme was zels et meest verbaosd over dat antwoord.

In de gelagkaemer dronk hi'j staonde een dubbele borrel.

"Zeker et fietspad," zee Matten.

"Verrekte fietspad, zet disse mar op rekening van daor."

Lomme duudde naor de achterkaemer. Hi'j fietste an de kaant van de vaort, was d'r niet goed bi'j, kon niet goed daenken.

D'r was wat knapt, d'r was wat veurbi'j, dat

niet weer kwam. Hi'j hadde him nog nooit zo muui vuuld. Moet minder drinken..., toch naor et gemientehuus west..., waor leef ik veur..., wel doel in mien leven...? Hi'j suulde zomar de vaort in, schrok allemachtig van et koolde waeter, wodde weer aorig helder. Hi'j vuulde grond onder de voeten, heurde een hond blaffen.

"Hierzo, hierzo, help!" reup hi'j en peerde naor de kaant te kommen.

D'r kwam iene andraeven.

"Pak mien haand," heurde hi'j Jonge Jan zeggen.

"Gelukkig is de vaort niet zo diepe an de kaant. Zollen we de fiets d'r ok nog uut-haelen kunnen, dan was ik et vlogste thuus. Nog bedaankt, Jan."

Die haelde de tuunharke op. Ze haelden de natte roegte van de fiets. In et achter-huus dee Lomme de kleren uut en in de keuken roste hi'j him mit een hadde haanddoek waarm.

Hi'j versleup him meer as een half ure, wodde wakker van et vee. D'r is wat slims gebeurd, was zien eerste gedaachte. Hi'j wus et, hi'j had in de vaort zeten. Mar was dat wel zo slim? Nee, mem was bi'j de gemiente west, dat was et. Dat was hiel slim. Waoromme hadde zi'j et nooit verteld? Mar ok now lokte et him niet goed om zien gedaachten op dat punt wat helder bi'j mekere te kriegen. Wat was et muulik. Hoe slim was et eins en waoromme dan? En et was krek as was d'r nog een dadde punt dat belangriek was. Pas nao een ure kwam et him in 't zin wat hi'j de veurzitter beloofd hadde. Haostig scheut hi'j zien uutstapperskleren an.

"Wat mi'j betreft kan et fietspad d'r wel kommen," zee Lomme.

Et overvul de veurzitter zuver.

"Geweldig, Lomme, geweldig, kerel, wat bin ik daor bliede mit. Gister waj' knap minnig, gien wonder daj' in de vaort raekten. Hej' d'r niks van oplopen?"

"Niks verkeerds heur, d'r mekeert me niks."

Lomme trok wat mit de schoolers as wol hi'j angeven dat et niet zo belangriek was en zee nog: "Ik fietste an de verkeerde kaante."

Benny Holtrop

Gruun is et grös

I

Een stien, zeden ze, zo heurde et. Mit jow naeme d'r op en een troostriek woord. Mar, mos ik jow votmoffelen onder hadde kaele gewoonten?

Daoromme, onder de zoden he'k jow stopt en nargens eers as

op dat stokkien grond is et grös gruner.

II

Op et plak daor aj' doedertied de pispot leegden, dat et grös gruner wodde as argens eers, daor as de liesters hacketakten om de dikste pierems, liggen now aekelig strakke bielzen mit sierstiender d'r tussen.

En een auto staot d'r die eulie lekt.

III

Vandaag waj' jaorig. Daoromme he'k jow stoel klaor zet in de blieke en ik bin d'r laankuut naost liggen gaon. Now waacht ik daj' dommiet et pad dwaskommen zullen en zeggen: Dag jonge. Dan zal et grös nargens

gruner wodden as hier, disse zoemer.

Sietske Bloemhoff

Et kroontien

Now en dan fragt de Intergemientelike Begeleidingsgroep Hiemkunde in enquête's an de basisschoelen hoe et ontwikkelde lesmateriaol veur et vak hiemkunde in de praktiek voldot en veural naor waar verlet van is. Dan gaot et vanzels niet alliend om et onderdiel *Streektael*, mar evenzogoed om de vuuf ere heufdrebieken: *Land en volk*, *Samenleven*, *Geschiedenis*, *Natuur* en *Kunst*.

Over et algemien bin de reakties op et gebruik van et al op 'e schoelen anwezige lesmateriaol slim positief. Mar dat d'r nog flink verlet is van veul meer materiaol veur de verschillende rebrieken, bliekt wel aj' et overzicht van de antwoorden zien, dat deur de beide ofdielings onderwies bi'jhullen wodt. Op 'e vergeerderings van de begeleidingsgroep wodt elke keer bepraot wat as d'r de oflopen tied ontwikkeld is en wat d'r veur de kommende periode gebeuren moet. Op disse wieze, die zowel veur de leden van de begeleidingsgroep as veur de mitwarkers slim nuttig én plezierig is, slöt vraoge en aanbod de hielten goed op mekeer an.

Zo vul et op een gegeven ogenblik op, dat d'r veul vraoge is naor infermaosie over en beeldmateriaol van beroepen zoas die hier vroeger in oonze omkrieten uutoefend wodden. Vanzels was daor de *Oolde ambachtefilm* van de Stellingwarver Schrieversronte, indertied saemensteld deur Pieter Heida en Pieter Jonker, in eerste instaansie goed geschikt veur. Et doel was dan ok dat de film, veural wat de tekst angaot, anpast wodden zol veur gebruik binnen et basisonderwies. Mar mit naeme Jan de Vries van de ofdieling Onderwies van de gemiente West-Stellingwarf geert de hielten meer authentiek beeldmateriaol. Zo is zien ofdieling in et bezit van prachtige oolde dörpsfilms van bi'jgliks Buil en de Westhoeke van West-Stellingwarf, van een film over de CAF in

Berkoop, van iene over de laeste dörpsmid van Noordwoolde, van iene uut de tied van de vervening en gao zo mar deur. In die films kommen ok verschillende beelden van oolde beroepen veur. Et doel is now om iene film te ontwikkelen van de verschillende beelden van beroepen die mit mekeer te maeken hebben. Zo zal d'r een film kommen van wat d'r bi'jgliks rond een boerkeri'je an arbeid verzet wodde en wat daor mit te maeken had. Docht moet wodden an bi'jgliks et mi'jen, et hujjen, et heren van de zende, bessembienen en et dokkemaeken.

Een appatte film gaot over de vervening. Oonze wordeboekofdieling krigt nog daegelijks prachtige beschrievings binnen, die vaeke mit dit soorte zaeken te maeken hebben. Zo komt bi'jgliks Pieter Heida nog riegelmaotig op 'e fiets van Rikkingahof (in Oosterwoolde) naor de Meulehoeve mit een schat an gegevens veur et wordeboek, die soms ok weer goed te bruken binnen veur de films over de oolde ambachten. Ok ere warkzemheden die mit et vene te maeken hebben kommen trouwens in de film over et vene an bod, bi'jgliks et snieden van bente veur et maeken van dokken of körven, de verbouw van boekweit, et huden van schaopen en gao zo mar deur.

Alle beeld- en tekstmateriaol wodt schift en mixed in de studioruumte van de gemiente West-Stellingwarf. Dat wodt daon deur Jan de Vries, zien mitwarker Bart Beltman en Sietske Bloemhoff. De eerste beide zorgen mit naeme veur et technische pat, wiels Sietske Bloemhoff veural veur de bi'jheurende teksten zorgt, omreden zij' deur heur vaktale onderzuuk bi'j de Schrieversronte aorig in de materie zit. Et doel is om de serie films in de loop van 1995 klaor te hebben.

WAT IS D'R NOW STELLINGWARFSER AS 'N STELLINGWARVER BAANK?

De Coöperatieve Veurschotbaank. Een typisch Stellingwarver baank.

Mit vestigings in Berkoop en Noordwoolde.

Een kleine baank dus, mar wel mit grote prestaosies.

Kiek mar es naor oonze rentetarieven.

Of naor oonze hypotheken.

Die kun mit glaans elke vergelieking deurstaon.

Mar niet alliend op financieel gebied het de Veurschotbaank
grote veurdielen.

Ok op et persoonlike vlak staon wi'j oons mannegien/vrouwgien.

Bi'j oons hebben klaanten een naeme en kriegen alle andacht
die ze verdienen.

Mar zeg now zels, zo heurt et toch ok in de Stellingwarven?

De Veurschotbaank.

Een kleine baank, mit een compleet dienstepakket.

Van Supersperen tot Hypotheek,

van Verzekering tot Rekening Couraant.

En butendat: De baank die jow tael praot...

DE VEURSCHOTBAANK, DE STELLINGWARFSTE BAANK VAN DE STELLINGWARVEN

Coöperatieve Voorschotbank B.A.

Willinge Prinsstraote 10

Postbusse 1

8420 AA Berkoop

Till. 05164-1441

Heufdstraote Oost 6

Postbusse 101

8390 AC Noordwoolde

Till. 05613-2825